



18 JUNI 2026 • CULTUUR- EN CONGRESCENTRUM ANTROPIA

Kennisgroep Kwaliteitszorg

Deelsessie 2, 10.45 - 12.15 uur

Aan de slag met (kwaliteit)
basisondersteuning op de scholen
van jouw bestuur aan de hand van
ontwikkelingsperspectieven (OPP's)

Noëlle Pameijer,
met dank aan Renate van der
Mooren



Een goed OPP kijkt niet alleen naar ambitieuze doelen en naar wat een leerling nodig heeft om die te behalen, maar geeft ook zicht op wat er binnen de school aan expertise nodig is om bepaalde doelgroepen te bedienen vanuit de basisondersteuning. Het gaat hierbij om een verschuiving in focus: van de individuele leerling naar meerdere leerlingen en van een casus naar de context.

Hoe maak je deze verschuiving? En hoe kun je n.a.v. een analyse van de OPP's als medewerker Onderwijs & Kwaliteit aan de slag met de basisondersteuning? Wat is jouw rol en hoe zorg je dat hierover binnen jouw bestuur het gesprek wordt gevoerd?

Het kader van deze sessie is de Handreiking OPP van Steunpunt Passend Onderwijs: [Handreiking OPP \(SPO, 2023\)](#)

**Handreiking ontwikkelings-
perspectief: een houvast voor
regulier én gespecialiseerd
onderwijs**



**Gelijke kansen vragen een
ongelijke aanpak,
zodat elk kind de beste kans
krijgt!**

Willeke Doornbos &
Noëlle Pameijer (september 2023)

**Wie kent Handreiking, FAQ's en
filmpjes op site SPO?**

In opdracht van



Een initiatief van de PO-Raad en de VO-raad

In samenwerking met



Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*



Doel: houvast in gesprekken over OPP's

Opzet in 4 delen:

1. Korte inleiding essentie OPP, successen en knelpunten
2. Hoe ga je van individuele leerling naar meerdere leerlingen en van casus naar context? In gesprek: hoe doe jij dit als kwaliteitsmedewerker O&K binnen jouw bestuur en met jouw scholen?
3. Kwaliteit OPP en analyse OPP's: van overzicht, via inzicht naar uitzicht
4. In gesprek met schoolleider en IB/KC over kwaliteit ondersteuning: hoe houd je zicht op kwaliteit ondersteuning op scholen en hoe ga je hierover als medewerker O&K met scholen in gesprek? Hoe laat je directeur en IB/KC dit gesprek voorbereiden, welke vragen stel je, waar kun je ondersteunen en hoe evalueer je het gesprek?
5. Afronding, evaluatie, graag feedback 😊

Deel 1: Waarom nieuwe handreiking?

Papieren tijgers, administratieve rompslomp, bureaucratie, OPP's bevatten veel meer informatie dan wettelijk vereist (zoals voor TLV, verantwoording, jeugdzorg)

Omdat het moet i.p.v. omdat het helpt
Verhoogt werkdruk en verlaagt werkplezier leerkrachten

Bedoeling?

→ Beknopt, functioneel, alleen wat moet, middel om doelgericht samen te werken, helpend voor leraren, leerling wordt er beter van, kosten-baten in balans, bevordert goed onderwijs en effectieve ondersteuning van leerlingen, leraren en ouders

Wat je moet weten over het Ontwikkelingsperspectief (OPP)

OPP

Wat is een OPP?

Een ontwikkelingsperspectief (OPP) is een verplicht document voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs. Het helpt scholen om onderwijs af te stemmen op de specifieke behoeften van deze leerlingen.

Voor wie is een OPP verplicht?

Verplicht voor:

- Leerlingen in regulier primair en voortgezet onderwijs met extra ondersteuning aanvullend op de basisondersteuning.
- Alle leerlingen in speciaal basisonderwijs (SBO).
- Alle leerlingen in praktijkonderwijs (PRO).
- Alle leerlingen in gespecialiseerd onderwijs (SO en VSO).

Niet verplicht voor:

- Leerlingen in regulier onderwijs met ondersteuning binnen de basisondersteuning.
- Leerlingen met dyslexie, dyscalculie of hoogbegaafdheid binnen de basisondersteuning.
- Leerlingen in leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) zonder aanvullende ondersteuning.

Waarom een OPP?

- **Handvatten voor onderwijsaanpassing:**
Het OPP helpt om het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van de leerling.
- **Planmatig werken:**
Het OPP stimuleert planmatig handelen, omdat het minimaal jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld.
- **Doelgerichte samenwerking in het schoolteam en met ouders en leerlingen:**
Het OPP bevordert de communicatie doordat betrokkenen het gezamenlijk opstellen, uitvoeren, monitoren en evalueren.

Wanneer wordt een OPP vastgesteld?

Termijn:
Binnen zes weken na inschrijving van de leerling of bij de start van extra ondersteuning.

Eisen:

1. Op overeenstemming gericht overleg met ouders.
2. Instemmingsrecht ouders op handelingsdeel OPP.
3. Vanaf augustus 2025: hoorrecht leerlingen.

Wat moet een OPP bevatten?

1. **Recente en belemmerende en bevorderende factoren van de leerling en de omgeving**
die van invloed zijn op het onderwijs en de extra ondersteuning.
2. **Uitstroomprofiel**
De geplande onderwijssoort of toekomstige bestemming van de leerling.
3. **Onderbouwing van het uitstroomprofiel:**
Een afweging van de bevorderende en belemmerende factoren.
4. **Handelingsdeel:**
Omschrijving van de extra begeleiding voor de leerling, bovenop de basisondersteuning.

Voor meer informatie en richtlijnen, raadpleeg de OPP handreiking.



OPP: doelgericht samenwerken vanuit hoge verwachtingen voor alle leerlingen

Benut animatie en infographic!



Instemmingsrecht:
Zijn we het eens met het plan?

Hoorrecht:
Wat zijn mijn ideeën?

Extra ondersteuning:
Wat hebben wij hier in de school voor nodig?

- OPP essentieel **hulpmiddel** om **planmatig** en **doelgericht samen te werken** in teams en met leerlingen, ouders en externen.
- Ouders en leerlingen versterkte positie: **instemmingsrecht en hoorrecht**
- Inclusief onderwijs: **goed onderwijs voor alle leerlingen** en aandacht voor **wat leraren hiervoor nodig hebben**. En: ook ouders doen ertoe.
- Wat hebben leraren (teams!) en ouders nodig om leerling/kind te ondersteunen op weg naar uitstroom? **Collective efficacy (Hattie, 2023)** en **ouderbetrokkenheid (onderwijsondersteunend gedrag)**.

3 stappen OPP-cyclus en wettelijke vereisten

1. **Overzicht** (bevorderende en belemmerende factoren) : wat gaat al goed en wat kan/moet nog beter? **Recent en relevant!**
2. **Inzicht** (analyse situatie en onderbouwing): hoe komt het dat ... en wat betekent dit voor de **uitstroom?**
3. **Uitzicht** (handelingsdeel, doelen en behoeften): wat streven we na en wat is daarvoor nodig, **bovenop de basisondersteuning?**

Successen rondom OPP's?

1. Informatie uit en materialen bij handreiking SPO en uit trainingen OPP en masterclasses worden benut
2. Men gaat het meer als middel dan als doel zien
3. Besef dat leerling er beter van moet worden
4. 'Beknopt en functioneel' omarmd door IB/KC en leraren
5. Als Format SPO (bijlage 2) uitgangspunt is, dan lukt het om tot beknopt format te komen
6. Als IB/KC hun team meenemen, dan is er draagvlak
7. OPP opgenomen in jaarcyclus: start (opstellen), midden (monitoren), eind (evalueren) en 1 OPP per schooljaar
8. En

Knelpunten rondom OPP's (1)?

1. Regulier onderwijs: niet duidelijk voor welke leerlingen OPP moet (en voor wie het mag)
2. Veel meer informatie dan wettelijk vereist
3. Gedetailleerder dan nodig (zoals bij bevorderend en belemmerend)
4. Geen aandacht voor context van onderwijs en opvoeding
5. Teveel informatie die er niet toe doet: verouderd of niet relevant voor onderbouwen uitstroom of handelingsdeel
6. Inconsistentie bevorderende/belemmerende factoren en doelen in handelingsdeel
7. Gespecialiseerd onderwijs: onvoldoende focus op mogelijke terugplaatsing (inclusief onderwijs)

Knelpunten rondom OPP's (2)?

8. Handelingsdeel bevat geen heldere doelen met daaraan gekoppeld ondersteuningsbehoeften
9. Onvoldoende samenhang doelen lange termijn (uitstroom), middellange termijn (S, M, E schooljaar) en korte termijn (periode, blok, weekplan)
10. Handelingsdeel beschrijft activiteiten die in basisondersteuning horen
11. Instemmingsrecht (handtekening hoeft niet) en hoorrecht nog niet altijd nageleefd
12. Samenhang met LVS ingewikkeld
13. En

Deel 2. Startopdracht (doel: activeren voorkennis)

Eerst even voor jezelf (paar trefwoorden):

1. Wat is als voor jou als medewerker O&K een “goed OPP”?
2. Hoe ondersteun jij de verschuiving van:
 - Casus → context?
 - 1 individuele leerling → meer leerlingen?

Klaar? Sta op en wissel uit: hoe bespreek je dit binnen jouw bestuur en met jouw scholen?

- Wat vertel je, waarom en hoe?
- Wat vraag je, waarom en hoe?
- Wat laat je zien, welke visualisaties benut je?

Daarna plenair paar voorbeelden



Deel 3. Kader = Effectieve feedback (Hattie, 2023) + groeitaal (Dweck) → transparante, voorspelbare, veilige feedback op OPP's

1. Feed up: Waar willen wij heen met onze OPP's (**doelen**): wat zien/horen/lezen/merken we dan? **Afspraken**
2. Feedback: Hoe staan we ervoor? Hoe dichtbij **onze doelen** zijn we **al**? **Tops, fijn, complimenten, ga door met ...**
3. Feed forward: wat is volgende stap? Hoe verder om **nog** dichterbij **onze doelen** te komen? **Tips, suggesties ...**

Doel = behouden wat al past bij doelen en helpt; alleen verbeteren wat beter moet (Hargreaves & Fullan)

Deel 3a. Kwaliteit OPP's?

Bijlage 1: kader waarmee je feedback op OPP's kan geven

1. Pas aan: wat vinden wij als bestuur belangrijk? → Doelen: wat zien, horen, lezen en merken we dan?
2. Wat is al goed; waar lukt dit al?
3. Wat moet/kan nog beter?

Bekijk in tweetallen: zou bijlage 1 helpend kunnen zijn voor jou als kwaliteitsmedewerker O&K?

Bijlage 1: Checklist: wat maakt een OPP-format functioneel?

OPP-format	Schaal van 1 (niet) - 2 - 3 - 4 - 5 (sterk)	n.v.t
1. Bevat het format de bevorderende en belemmerende factoren van leerling (zie FAQ 5), kwaliteit onderwijs (zie FAQ 2 , zoals afstemming pedagogisch-didactische aanpak leraren op onderwijsbehoeften leerling) en ondersteuning door ouders (FAQ 6)?		

Deel 3b. Analyse OPP's scholen m.b.v. visualisaties

1. Van **overzicht (Data)**: hoeveel % leerlingen per school/bouw/groep hebben een OPP? Voor welke domeinen? Overeenkomsten en verschillen?
2. Via **inzicht (Duiden)**: hoe zou het kunnen komen dat er in deze school relatief weinig of juist veel OPP's zijn (trends)?
 1. Kenmerken leerlingen en groepen?
 2. Kenmerken onderwijs/school/leraren?
 3. Kenmerken opvoeding/thuis/ouders?
3. Naar **uitzicht (Doelen en Doen)**: wat betekent dit voor kwaliteitsslag basisondersteuning en inclusief onderwijs?
 1. Wat is volgende stap, welke doelen streven we na?
 2. Wie heeft hiervoor wat nodig?

Stap 1.

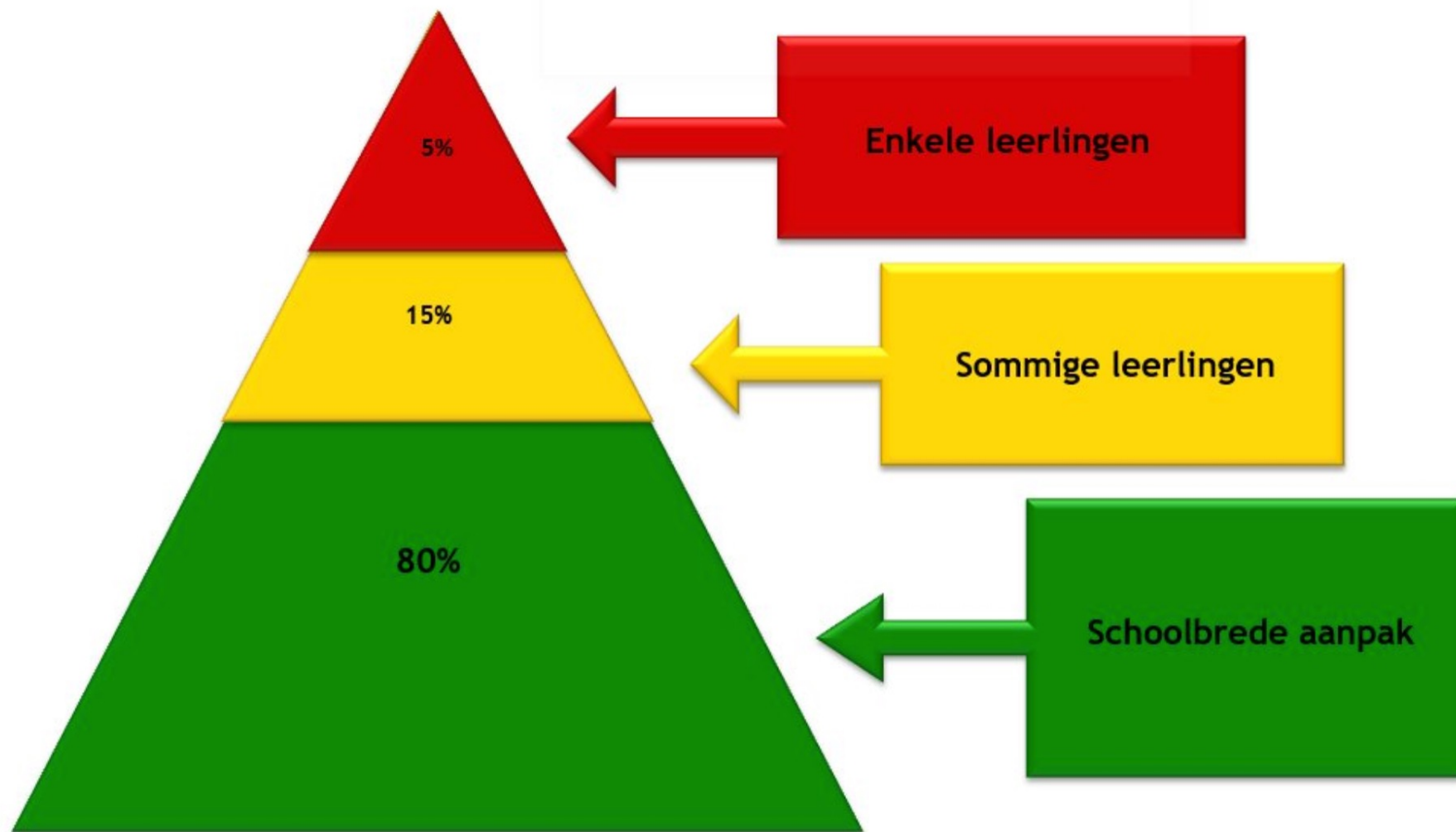
Overzicht

OPP's in rood:
maximaal 5%?

Alleen voor
domein/vak
EXTRA/EXTRA

Verwijs verder
naar EXTRA
en/of

BASIS-
ONDERSTEUNING



Van 1 leerling
naar meer of alle leerlingen?

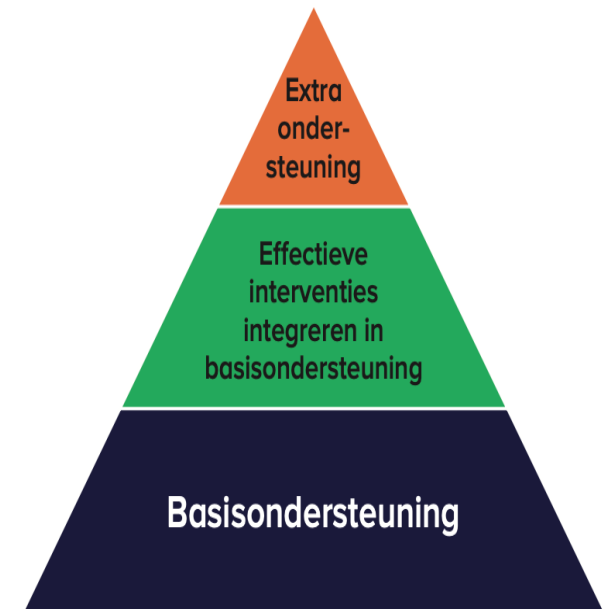
Benut piramide

Pas succesvolle
aanpakken voor
leerlingen met OPP toe
in **basisondersteuning**.

Zo versterk je de basis,
stem je nog beter af op
onderwijsbehoeften van
leerlingen en wordt
onderwijs inclusiever.



Jaar 1



Jaar 2



Kunst lesgeven: vinden van overeenkomsten in de verschillen
(Hattie, 2024)

→ Pedagogisch-
didactisch handelen
leerkracht

Voorbeeld ADHD 😊



Is hij nou druk of ADHD, ernstige leesproblemen of dyslexie?
Doet het ertoe voor OPP? Eigenlijk niet, want vaak hetzelfde
nodig! Zoek de overeenkomsten



Deze leerling heeft ... nodig
Hebben meer/alle leerlingen dit nodig?

Als meer → subgroep

Als alle → basis (sterke basis)

Of: belemmert dit het leren van andere leerlingen?

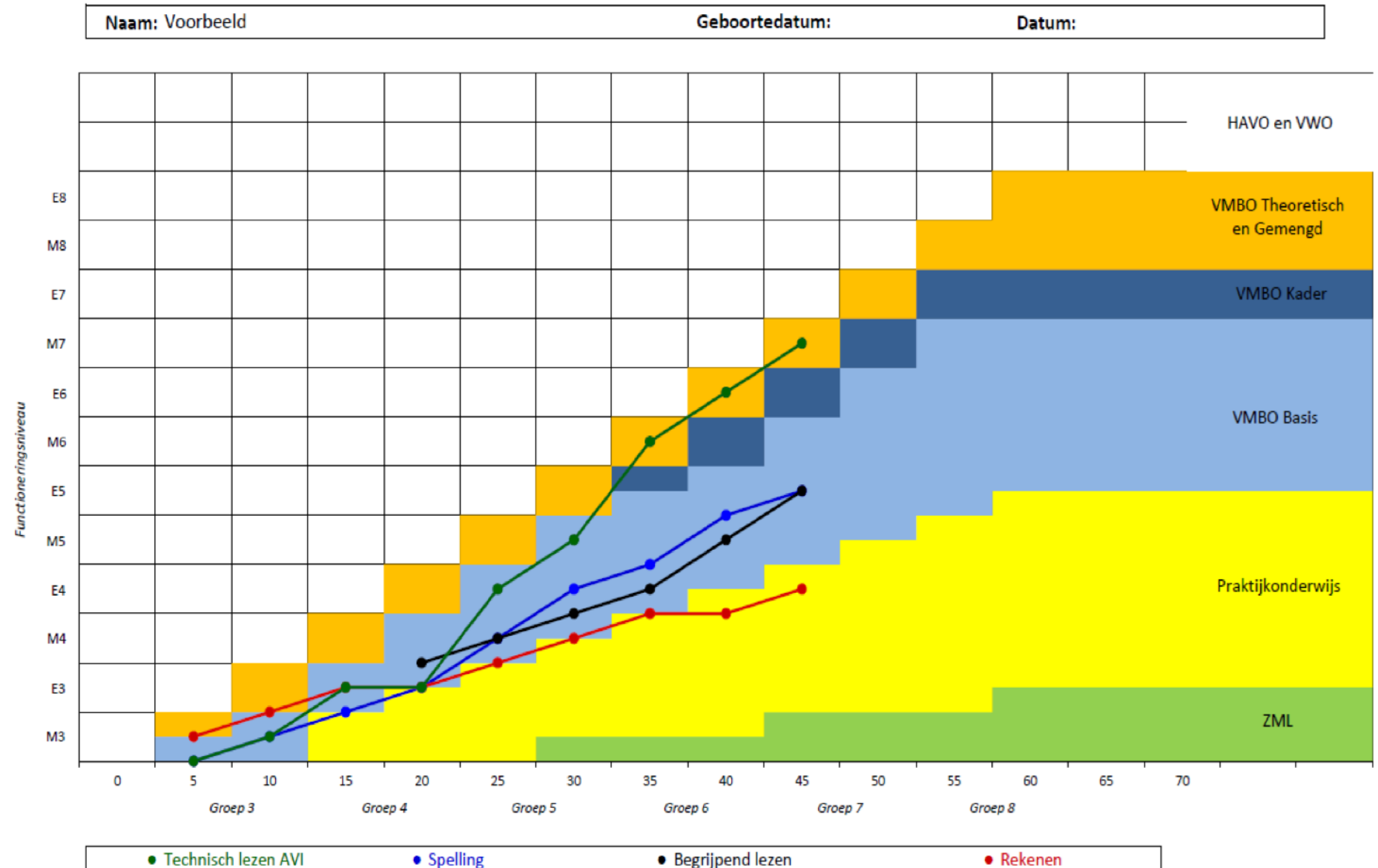
Essential for one, beneficial for all (Hargreaves & Fullan, 2015)

Communicatiemiddel ontwikkelingsperspectief

OPP-trap is voor individuele leerlingen, maar ook te benutten bij het overzicht, bespreken van:

- Uitstroom % school per type, van theoretisch naar praktisch (zet rechts, bijvoorbeeld als je voor kleuter uitstroom moet formuleren)
- Hoeveel % leerlingen op geplande uitstroom?
- Hoeveel % leerlingen boven geplande uitstroom?
- Hoeveel % leerlingen onder geplande uitstroom?

En dan analyseren.

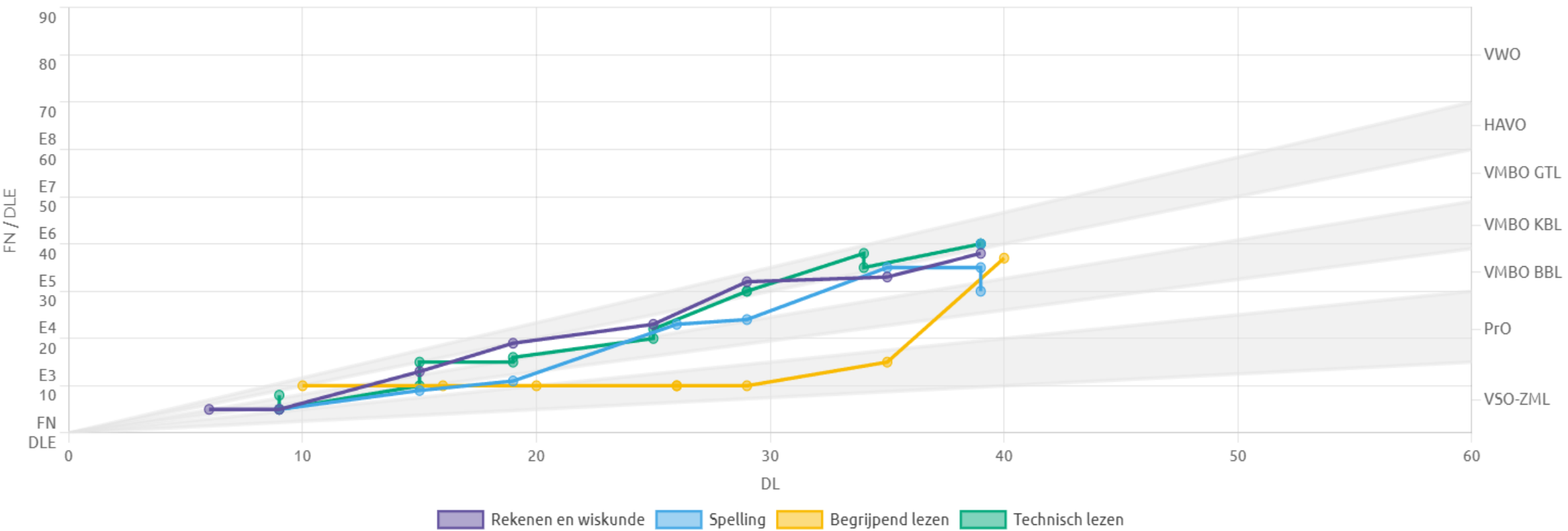


Parnassys Groeigrafiek (LIB en IEP, in OPP-module) ook te benutten bij overzicht

Overzicht **Groeigrafiek**

Uitstroombestemming volgens het leerrendement

Toelichting uitstroombestemmingen

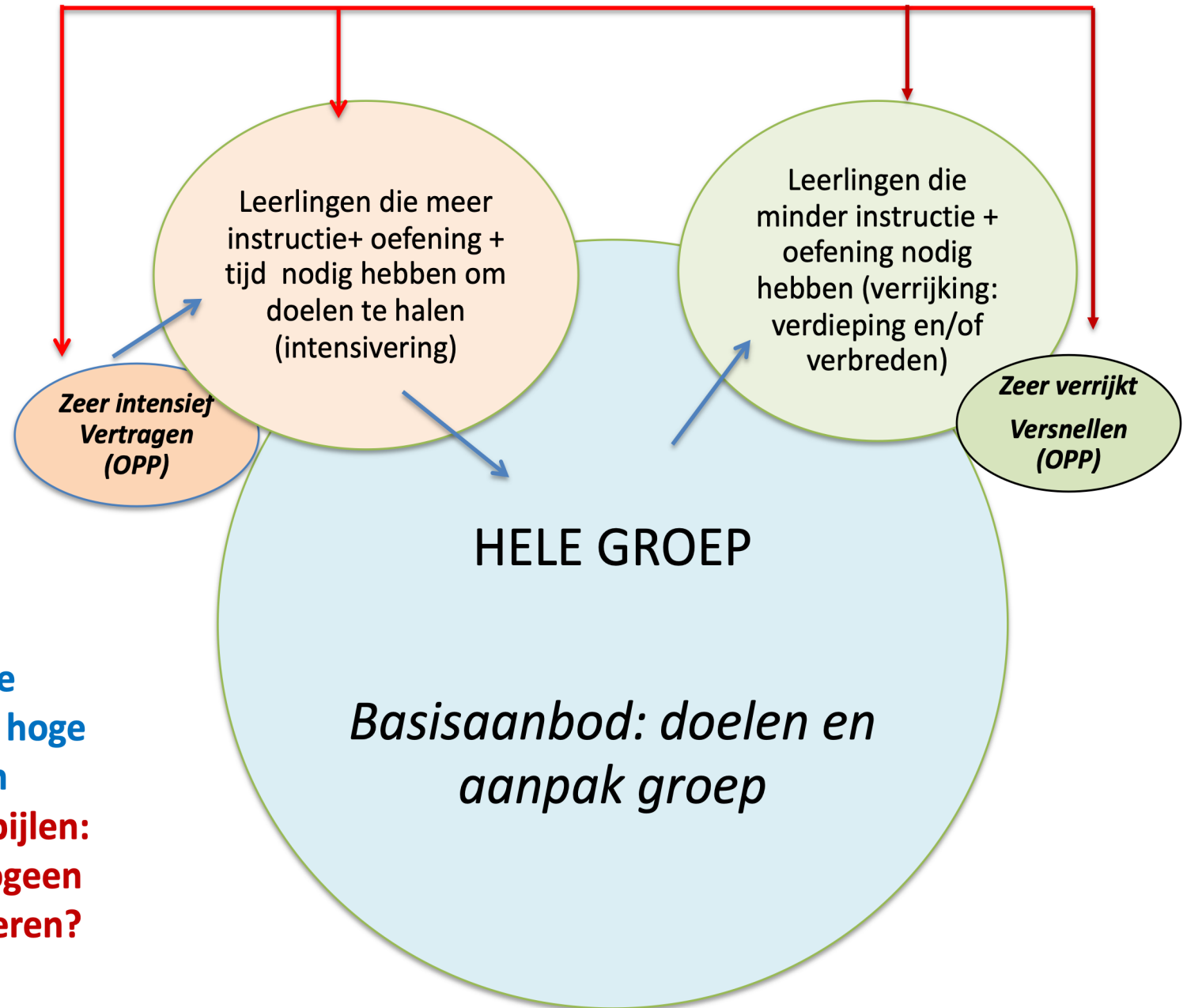


Benut MMM

Handelingsdeel

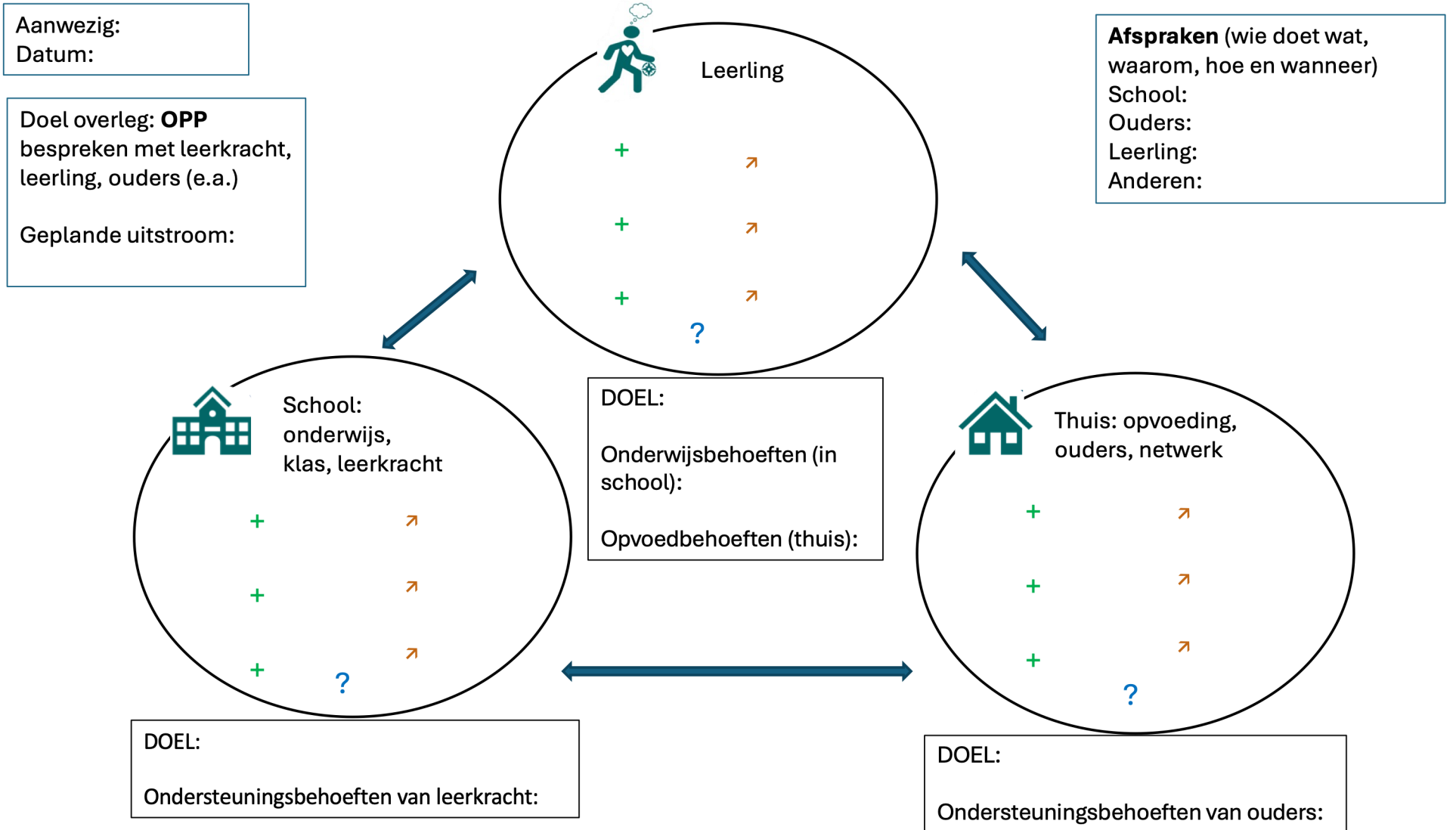
Beschrijf alleen wat **extra extra** is, bovenop basisaanbod en extra (interne) ondersteuning. Alleen per vak of domein waarop het extra extra is (oorbellen) van oorbel (één leerling) → oor (meer) → hoofd (alle leerlingen)?

Blauwe pijlen: hoge doelen
Rode pijlen: heterogeen groeperen?



Van casus naar context: hoe?

Benut 'van
overzicht
via inzicht
naar
uitzicht
met de 3
cirkels'



Bron: Noëlle Pameijer, 2026, www.hgw-noelle-pameijer.nl, voor uitleg zie [De 3 cirkels](#) (filmpje 10 minuten)

Vraag in **cirkel leerlingen** bijvoorbeeld:

- Hoeveel leerlingen stromen uit op geplande uitstroom (doel bijvoorbeeld 75%), hoeveel eronder en hoeveel erboven?
- Hoe zou dit kunnen komen?
- Hoeveel leerlingen zitten 3 jaar later nog op uitstroomniveau?

En focus op context:

- Cirkel onderwijs?
- Cirkel opvoeding?

Cirkel onderwijs (Handreiking FAQ 2), bijvoorbeeld:

- Sterke kwaliteit basisaanbod, goed onderwijs voor alle leerlingen
- Pedagogische en didactische vaardigheden
- Klassenmanagement
- Hoge verwachtingen en differentiatie
- Self én collective competency
- Leraar-leerling-relaties
- Groepsdynamiek
- Effectieve interventies
-

Als veel + of pijltjes omhoog in team → behoud de + en training op pijltjes?

Van 1 leraar → meer → alle leraren? Ofwel van leerling → team (basis)

Cirkel opvoeding (Handreiking FAQ 6). Ouders ondersteunen onderwijs → Kans op behalen uitstroom hoger

1. Opvoeding, zoals

- Op tijd naar bed, gezond eten, op tijd op school, geen verzuim, thuis 'verder leren'
- Beleid TV en computer, lezen, bibliotheek e.d.
- Achter school staan, aanpak leraar ondersteunen naar kind
- Compliment geven (dan weet school dat ze goed bezig zijn)

2. Betrokkenheid van ouders bij school, zoals

- Belangstelling tonen, goed gedrag op school waarderen
- Thuis gewenst gedrag extra oefenen
- Komen op gesprek op school, meedenken met OPP

3. Verwachtingen ouders uitstroom: hoog maar realistisch

Als veel + of pijltjes omhoog in cirkel ouders → behoud de + en ondersteuning op pijltjes?

Van 1 ouder → meer ouders → alle ouders (basis)?



Deel 4: In gesprek met schoolleider en IB/KC over kwaliteit ondersteuning: wat vraag/vertel je?

Bespreek in 3-tallen, benut informatie uit deze sessie:

- Hoe houd je zicht op kwaliteit ondersteuning op scholen?
- Hoe ga je hierover als medewerker O&K met scholen in gesprek?
- Welke doelen streef je na?
- Wat vraag je qua voorbereiding aan IB/KC en schoolleider?
- Welke visualisatie zou je willen benutten?
- Waar kun je hen ondersteunen?
- Hoe pas je effectieve feedback toe in evaluatie gesprek?

Terugkoppeling: reacties en vragen?

Deel 5.

Evaluatie

Doel: houvast in gesprekken over OPP's?

Graag feedback

- Tops: ga door met ...
- Tips: doe volgende keer

Dank!

